

Oranjekerk

De bouw

Aan het eind van de negentiende eeuw dreigt Amsterdam - door de industriële revolutie en de daarmee gepaard gaande trek van het platteland naar de stad - uit de stadsgrenzen te barsten. De stad moet worden uitgebreid. In korte tijd worden rond de stad (buiten de Singelgracht) wijken uit de grond gestampt. De explosieve toename van het aantal bewoners vraagt ook om de bouw van kerken. Eén van die kerken is de Oranjekerk in de Pijp.

De – van oorsprong – hervormde Oranjekerk is in de jaren 1902/1903 gebouwd. Het kerkgebouw is ontworpen door de uit een domineesfamilie afkomstige architect C.B. Posthumus Meyjes. Het is bij de aanbesteding nog niet zeker of de kerk een kerktoren zal krijgen of alleen een eenvoudig daktorentje. Om het geld voor een echte toren bijeen te krijgen, wordt een ‘Stuiversvereniging Torenbouw Kerk YY’ (destijds de aanduiding van de Pijp) opgericht. Op 6 maart 1902 wordt daadwerkelijk met de bouw begonnen.

De Oranjekerk wordt op vrijdagmiddag 11 september 1903 ingewijd. Het kerkgebouw wordt in verschillende krantenberichten omschreven als een groot en mooi gebouw, waarvan de grondvorm een Grieks kruis is, met achtkantige zijarmen. De kerk bevat 1500 zitplaatsen en heeft geen zijkolommen: de predikant is dus van elke plaats goed te zien.

Een halve eeuw Oranjekerk

In de aanloop naar het 50-jarig bestaan van de Oranjekerk worden plannen gemaakt om de kerk te restaureren. Een artikel in het dagblad *Trouw* op 4 september 1953 kopt: ‘Thans gerestaureerd en gemoderniseerd’: De portalen en gangen zijn vernieuwd; de oude preekstoel is vervangen door een nieuwe; de banken en stoelen in het middenvak maken plaats voor ‘mooie stoelen’; voor de preekstoel staat nu een vaste avondmaalstafel en een doopvont. De Oranjekerk ‘is niet direct de fraaiste kerk, maar dankzij een verbouwing is er een liturgisch centrum gekomen, hetgeen wij zien als geestelijke winst’, aldus ds. J.J. Buskes, een van de toenmalige wijkpredikanten, tijdens de jubileumdienst op 11 september 1953. In de daarop volgende jaren wordt de restauratie onder leiding van architect H.C. de Bruin afgerond: er wordt een nieuw orgelfront geplaatst en de betimmering van de galerij-balustraden wordt gemoderniseerd. De ouderwetse kroonluchters worden vervangen door strakke hanglampen.

Sloop of renovatie? de recente geschiedenis, discussies en ontwikkelingen in de jaren '80 en '90

Na jarenlang aandringen bij het Amsterdamse college van kerkvoogden (de beheerder van de hervormde kerkgebouwen in Amsterdam) laat de wijkkerkenraad eind jaren '80 weten geen enkele verantwoordelijkheid meer voor het gebouw te kunnen en willen nemen. Het gebouw is in een te slechte staat van onderhoud. Het gesprek over de toekomst van het kerkgebouw komt op gang.

In 1990 wordt in opdracht van het college van kerkvoogden onderzoek gedaan naar de toestand van het gebouw. Conclusie van dat onderzoek is dat ‘er een moment zal komen dat verder gebruik niet langer verantwoord is’. Het haalbaarheidsonderzoek laat zien dat nieuwbouw de beste perspectieven biedt. In 1992/1993 wordt een voorlopig ontwerp

gemaakt en gepresenteerd. En dan keert het tij De buurt komt in verzet. Buurtbewoners richten een 'Werkgroep Oranjekerk' op, die een actie 'Behoud de Oranjekerk' begint.

De stadsdeelraad besluit in 1995 opnieuw een haalbaarheidsonderzoek naar behoud en renovatie van de Oranjekerk te laten doen. De situatie is inmiddels anders komen te liggen. De deelraad is nu namelijk bereid uit de zogenaamde Heinekengelden (geld dat de brouwerij bij het vertrek uit de buurt aan het stadsdeel heeft geschonken voor werkgelegenheidsprojecten) een bedrag van een miljoen gulden te reserveren voor het opknappen van de Oranjekerk. Uit het haalbaarheidsonderzoek van het Amsterdams Monumentenfonds blijkt dat het mogelijk is de Oranjekerk zó te verbouwen dat daarin kerkruimte en kantoorruimten samen op een verantwoorde wijze kunnen worden ondergebracht. Het wordt dus geen sloop, maar renovatie!

De toren van de kerk biedt huisvesting aan gierzwaluwen

De kerk heeft altijd veel gedaan voor vluchtelingen. In één van de kamers heeft lang een vluchteling gewoond. Ook deed zij mee aan het kerkasiel. Verschillende Amsterdamse kerken zetten zich in voor met uitzetting bedreigde Marokkanen eind jaren zeventig. Later voor Iraanse vluchtelingen en twee jaargelden voor de groepen rondom 'We are Here'. Ook nu zetten de Amsterdamse kerken zich, via de Protestantse Diaconie Amsterdam, in voor ongedocumenteerden.

Bron: <http://www.oranjekerkamsterdam.nl/Oranjekerk/nl-NL/gebouw/geschiedenis.aspx>

Zie ook: <https://www.doorbraak.eu/gebladerte/10409125.htm>

Kerkasiel in de Mozes en Aäronkerk in 1978

Kerkasiel nu

Vertegenwoordigers van Moskee Al Kabir en Mohammed Rabbae in de Vluchtkerk in 2013

Oranjekerk nu